

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Högskolan Väst
Forskarutbildningsämne: Pedagogik med inriktning mot AIL

Inledning

Högskolan Väst (HV) har närmare 600 anställda och cirka 11 500 studenter. Forskarutbildningsrättigheter inom områdena Arbetsintegrerat lärande (AIL) och Produktionsteknik (PTV) erhöles 2011 och tre forskarutbildningsprogram inrättades påföljande år. I januari 2017 finns 49 studerande på forskarnivå, varav 11 i pedagogik med inriktning mot AIL, och 11 i informatik med samma inriktning.

Forskarutbildningens organisation

Högskolenivå

Övergripande ansvar för samtliga forskarutbildningar har, under rektor, *Forsknings- och forskarutbildningsnämnden* (FFUN), med sex disputerade ledamöter och tre representanter för de forskarstuderande.

Nämnden fattar övergripande beslut om upplägg, genomförande och kvalitetskontroll av utbildningarna. Nämnden fattar även formella beslut om bland annat utlysning och antagning, fördelning av resurser, sekvensering av kurser, kursplaner och individuella studieplaner. Efter förslag från berörda utser man diskutanter vid mitt- och slutseminarier samt betygsnämnd och opponent vid disputation och granskare och examinator vid licentiatseminarier. Se [Riktlinjer för disputation respektive licentiatseminarium](#).

Enligt beslut av rektor finns ett *kvalitetssäkringssystem* för forskarutbildningen, [Kvalitetssäkring för forskarutbildning](#), som hanteras av ett särskilt utskott inom FFUN.

Kopplat till FFUN finns studierektor och handläggare för utbildning på forskarnivå, som bland annat hanterar information på webben, dokumentation av studieresultat, kursvärderingar och uppdateringar av individuella studieplaner.

Institutionsnivå

Pedagogik med inriktning mot AIL är placerad vid *Institutionen för individ och samhälle* (IoS). På denna nivå är *prefekten* ansvarig för beslut om ekonomi och personal. Fyra avdelningschefer har ansvar för de forskarstuderandes institutionstjänstgöring och arbetssituation i övrigt. Ett *ämnesråd* (ÄR) har ansvar för utformning och utveckling av utbildningen ur ämnesperspektiv och för kvaliteten i genomförandet. ÄR har fem ämnessakkunniga ledamöter och en representant för de forskarstuderande. Närvarande vid rådets möten är också en avdelningschef med särskilt ansvar för forskarutbildning och, vid behov, studierektor. ÄR fungerar rådgivande till FFUN i alla frågor som rör ämnet, såsom utformning av utlysningar, behörighetsbedömningar, rangordning av sökande, val av handledare, kurser och frågor kring disputation. Rådets uppgifter regleras i särskilda riktlinjer, [Riktlinjer för utbildning på forskarnivå](#).

Vitala forskningsmiljöer

Forskningsresurserna vid HV kanaliseras i huvudsak till tre så kallade ”vitala forskningsmiljöer”, varav en, *Lärande i och för det nya arbetslivet* (LINA) utgör grund för den aktuella forskarutbildningen. Även *Barn- och ungdomsvetenskap* (BUV) har hög relevans för denna utbildning. Den tredje miljön är *Produktionsteknik Väst* (PTV).

Samordning – Forskarutbildningens ledningsgrupp (FouLG)

Forskarutbildningen i pedagogik med inriktning AIL har, som framgått ovan, en systerutbildning med samma inriktning knuten till ämnet informatik och placerad på institutionen för Ekonomi och IT (EI). För att underlätta samverkan har de två ämnesråden vid behov haft gemensamma möten. Sedan våren 2016 finns även en gemensam ledningsgrupp (FouLG), som behandlar både praktiska och strategiska frågor. I denna grupp, som träffas två gånger per termin, finns prefekter och institutionsrepresentanter med särskilt ansvar för forskarutbildning, ordförandena i de två ämnesråden samt representanter för forskningsmiljöerna LINA och BUV.

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsämne

Bedömningsgrund:

Avgränsningen av forskarutbildningsämnet och dess koppling till den vetenskapliga/ konstnärliga grunden och beprövad erfarenhet är välmotiverad och adekvat. Forskarutbildningsämnets relation till området för forskarutbildning är adekvat (för de lärosäten som har examensrätt för område för forskarutbildning).

Inledning

En rad akademiska yrkesutbildningar har av tradition olika former av direkt kontakt med yrkeslivet som ett led i utbildningen. Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) finns bland annat i dagens lärar- och sjuksköterskeutbildningar. Även i utbildningar utan direkt professionsinriktning används utbildningsmoment förlagda till arbetslivet.

HV arbetar systematiskt, sedan högskolan startade, med olika former och modeller för att optimera studenters lärande genom integration av arbetsliv i högre utbildning. Detta arbete intensifierades när högskolan 2002 fick ett nationellt regeringsuppdrag att utveckla metoder och strategier för arbetsintegrerat lärande inom högskole- och universitetsutbildningar. *Co-oputbildning*, där betalt arbete varvas med högre utbildning, är en sådan form. En studentstyrd form som använder både fiktiva och autentiska fall är *Interprofessionellt lärande*. I undervisningen förekommer frekvent externa gästföreläsare från arbetslivet liksom modeller, instruktioner och anvisningar från professionell verksamheten. Väl utvecklade simuleringsmiljöer finns också.

När HV ansökte om och fick examensrättigheter på forskarnivå byggde detta på erfarenheter av AIL i utbildningen, men också på AIL-forskning i samverkan med det omgivande samhället. I mars 2012 inrättades forskarutbildningar i pedagogik respektive informatik med inriktning mot AIL. Deskriptiva, teoretiska och tillämpningsorienterade studier av sådana utbildningsmetoder som beskrivits ovan utgör en del av forskningsområdet AIL. Även internationellt finns ett växande intresse för forskning och utveckling rörande lärande samspel mellan högre utbildning och arbetsliv och här används begrepp som Work-Integrated Learning, Experiential Learning och On-the-Job Training.

Forskarutbildningsämnet Pedagogik med inriktning mot AIL handlar om växelverkan mellan lärande i utbildning och lärande i arbete inom högre utbildning. Det handlar även om olika aspekter och dimensioner av lärande och kunskapsutveckling som sker helt inom ramen för arbete och arbetsliv. Hur lärande, kunskap och erfarenhet kan utvecklas i mötet mellan det "teoretiska" och det "praktiska" är i fokus.

Forskarutbildningsämnet Pedagogik med inriktning mot AIL

En utgångspunkt för AIL-forskning är att lärande är livslångt och ständigt pågående. Hur individuell och kollektiv kunskapsutveckling i eller genom arbetslivet sker och främjas tillhör forskningsområdet. Begreppet *lärande* är brett och inkluderar både lärande genom själva arbetet och lärande genom organiserade utbildningsaktiviteter i arbetslivet och i högre utbildning. Även begreppet *arbete* definieras brett. Avlönat arbete eller entreprenörskap betonas, men även oavlönat arbete inom exempelvis frivilligorganisationer inkluderas. Forskarutbildningsämnet beskrivs enligt följande i den [Allmänna studieplanen](#): *Ämnet pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande utgår från studiet av lärande, påverkan, undervisning, utbildning och socialisation ur individuellt, relationellt och strukturellt perspektiv. Inriktningen mot arbetsintegrerat lärande avgränsas till pedagogiska problemställningar i arbetslivet och innefattar lärandes processer, villkor, innehåll och konsekvenser. Arbete definieras brett och omfattar olika former av såväl betalt som obetalt arbete men även arbetslivsanknutna företeelser som högre utbildning och arbetslöshet.*

Inom ämnet finns metodologisk bredd med bland annat olika former av etnografi/observationer av autentiska situationer, olika varianter av aktionsforskning och

praxisnära forskning. Den samverkan med det omgivande samhället som HV har byggt upp möjliggör genomförandet av en forskarutbildning med nära relation till praktiken. HV har även samverkan med den växande internationella verksamheten inom forskningsområden som Workplace Studies och Workplace Learning, vilket ytterligare stärker forskarutbildningen.

AIL som del av pedagogikämnet

Studier inom forskarutbildningsämnet kan, liksom inom pedagogikämnet, anta olika perspektiv. Utgångspunkten kan vara den arbetandes/anställdes/studerandes *individuella* situation och handla om makt och rätt att utvecklas inom ramen för sitt arbete eller om relationen mellan erfarenhetsbaserad och teoretisk kunskap. Alternativt kan utgångspunkten vara en *organisations* (ett företags, en offentlig verksamhets) behov av kompetens för effektivt genomförande av arbetsuppgifter.

I AIL som specialisering inom pedagogik är endast delar av pedagogikämnet relevanta. Generella teorier om lärandes processer, villkor och konsekvenser är centrala och tillämpas i studier av arbete och arbetsplatser inom olika områden. Exempelvis är samhällets undervisningsinstitutioner stora arbetsplatser och arbetsintegrerat lärandet inom professioner som lärare, rektorer eller studie- och yrkesvägledare legitima forskningsobjekt. Pedagogiska studier som fokuserar barns utveckling, fostran och undervisning faller utanför området, medan studier av professionellas kunskaper eller kompetensutveckling rörande barns utveckling, fostran och undervisning finns innanför dess ramar. Områdets benämning lyfter fram *lärande* och jämfört med allmän pedagogik har *undervisning* en något annorlunda plats som forskningsobjekt. Undervisning som professionell kunskap och att lära sig undervisa är ett av många möjliga studieobjekt. Att analysera interaktioner på en arbetsplats för att förstå dess betydelse för möjligheter till lärande eller att studera professionellas lärande om barn är exempel på AIL-studier, medan undersökningar av de sociala mönstren *i sig* eller studier av barn inte är det.

Relationer till andra ämnen

Som nämnts finns vid HV också forskarutbildning i informatik med AIL-inriktning. Denna utbildning utgår enligt [*Allmänna studieplanen för informatik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande*](#), från ... *studier av teknologi, information och människor. Detta innefattar kunskapsintressen kring design och användning av informations- och kommunikationssystem och är inriktat mot studier av hur lärande, kunskap och samarbete medieras av IT i en arbetslivspraktik.* Skillnaden mellan de två ämnena är att informatikutbildningen har användande av IT och andra systematiska informationssystem i centrum medan pedagogikutbildningen rymmer ett bredare spektrum av frågeställningar och kan, som framgått ovan, behandla arbetsintegrerat lärande av olika slag och med olika innehåll. De två forskarutbildningarna är tydligt avgränsade genom sina olika fokus, men överlappar avseende forskningsobjekt och teori- och metodinriktningar.

Forskning om lärande i arbetslivet bedrivs inom en rad discipliner utöver informatik och pedagogik. Några exempel är barn och ungdomsvetenskap, etnologi, företagsekonomi, psykologi och sociologi.

Avhandlingsprojekten

Fortlöpande pågår inom ÄR och bland handledare och forskarstuderande diskussioner om vad avgränsningen av specialiseringen AIL inom ämnet pedagogik innebär. Definitionen av ämnet ges också skriftligt, till diskutanter vid mitt- och slutseminarier. Nedan exemplifierar genomförda och pågående avhandlingsarbeten forskarutbildningsämnets bredd och djup.

Tabell 1. Avhandlingsprojekt och planerad disputation

	Ämne	Planerad disp.
A	Studerade hur digitaliserade patientjournaler används och utvecklades på en sjukhusavdelning. Använde data från ljud- och videospelningar observationer och dokument.	Examen 2013
B	Studerade fullskaliga samverkansövningar mellan polis, räddningstjänst och ambulans. Analyserade design av övningar och hur organisatoriska gränser och gränsobjekt används som grund för lärande. Använde kvalitativa data från övningar med både yrkesverksam personal och blåljusstudenter.	Examen 2016
C	Studerade samhällskommunikatörers kunskapsrepertoar för nyanlända flyktingar som ett exempel på nya professioner och kunskapsdomäner som uppstår som konsekvens av förändrade samhällsbehov. Observerade lektioner och möten och intervjuade kommunikatörer.	Examen 2016
D	Studerar kommunikation och lärande i implementeringen av mål i en förvaltningsorganisations utveckling av den egna verksamheten. Fokuserar också hur olika yrkesgrupper och avdelningar tolkar gemensamma mål. Videofilmade möten.	2017
E	Studerar hur relationen teori-praktik uttrycks i diskurser om AIL. Jämför i ett långtidsperspektiv genom diskursanalys hur några lärosäten i Nordamerika och Sverige presenterat teori-praktikfrågan i informationsmaterial. Intervjuer med studenter ingår också.	2018
F	Studerar lärares arbetsintegrerade lärande över längre tid relaterat till nya digitala verktyg och skrivarenor i den tidiga läs- och skriv-undervisningen. Använder deltagande observation, informella samtal, loggböcker och olika former av skriftligt material.	2018
G	Studerar interprofessionellt lärande inom ett team under arbete med riktlinjer för psykiatrisk tvångsvård. Intervjuer och dokumentanalys.	2018
H	Studerar gymnasierectorers arbetssituation och ledarskap samt de processer, rutiner och strukturer som formar individuellt, kollektivt och organisatoriskt lärande. Använder intervjuer, fokusgrupper och observation av rektorer.	Lic. 2019
I	Studerar familjestödjares förståelse av och reflektion kring professionella lärande relaterat till programmet Family Check-Up i ett samverkansprojekt. Använder fokusgrupper.	2020
J	Studerar i en kommun hur studie- och yrkesvägledare och lärare kan utveckla kunskap om ungdomars perspektiv för att öka dessas delaktighet och förmåga att kunna göra framtida yrkesval. Olika former av empiri kommer att användas.	2020
K	Studerar hur lärare kan lära sig att använda strategier för undervisning genom nya tekniker i ”deltagande videoproduktion”. Använder designteori och designpraktik inom ramen för ett sociokulturellt perspektiv.	2020
L	Studerar digitaliseringens påverkan på lärarutbildares profession och verksamhet. Fallstudie med empiri från fokusgrupper, observationer och dokument.	2020
M	Studerar hur formella kvalifikationer påverkar individens och arbetsplatsens (aktör-struktur), förutsättningar för kvalitetsarbete i förskolan. Dokumentanalyser och intervjuer med assistenter och föreståndare.	2020
N	Studerar hur styrningssignaler som ”världsledande”, ”internationell/globalisering” och ”robust ämnesmiljöer” påverkar arbetsvillkoren för universitet- och högskoleanställda i Sverige, Danmark och Norge. Dokumentanalyser och intervjuer används som empiriskt underlag.	2020

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Personal

Bedömningsgrunder:

A. Antalet handledare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande.

B. Handledarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling följs systematisk upp i syfte att främja hög kvalitet i utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Handledare

Utifrån storleken på vår forskarutbildning bedömer vi att behoven på lärare för de forskarstuderande är väl tillgodosett. Möjlighet till ytterligare handledarstöd (utöver två) eller handledarbyte vid behov finns och har används i några fall. Studierektor i samråd med ÄR ska, enligt [Riktlinjer för ämnesråd – inrättande och arbetsuppgifter](#), tillse att ny handledare utses. Samtliga handledare har genomgått kurs i handledning på forskarnivå eller har motsvarande erfarenhet (Se också Aspekt: Forskarutbildningsmiljö).

Utifrån interna krav, att *huvudhandledare* ska vara minst docent i pedagogik, finns 17 behöriga huvudhandledare, varav åtta (280 % tjänst) professorer och nio docenter (780 % tjänst). Dessutom pågår rekrytering av ytterligare professors- och docentkompetens som väntas vara klar under 2017.

Bihandledare kan, enligt de interna riktlinjerna, den vara som är disputerad inom ett relevant ämne (exempelvis utbildningsvetenskap, vårdpedagogik, socialt arbete) och har forskat inom AIL-området. Under 2016 bedömdes att det inom denna grupp finns fem professorer (400 % tjänst), nio docenter (815 % tjänst) och sju lektorer i pedagogik (700 %). Flera av dessa pedagogiklektorer är nära docentkompetens. Bihandledargruppen kan vidgas beroende på vilka avhandlingsprojekt som blir aktuella.

Lärare och kurser

De obligatoriska kurserna har initialt utvecklats av professorer och docenter och diskuterats i ÄR. Gemensamma kurser utvecklades i samarbete mellan de två inriktningarna (informatik och pedagogik). Efter två kursomgångar beslutade ÄR om en kursöversyn för att utifrån gjorda erfarenheter ytterligare förstärka ämnesprofilen och bättre utnyttja befintliga resurser. Arbetsgrupper formades strategiskt i syfte att använda den samlade kompetensen, ersätta kursansvariga som går i pension och göra forskarutbildningen tydligare inom institutionen.

Ett flertal lärare önskar utveckla valfria kurser och vi försöker finna vägar för att använda denna resurs. Samverkan med andra högskolor och kurser som är delvis gemensamma med avancerad nivå är två sätt att erbjuda fler kurser. Minikurser (2-3 hp) om olika forskningsmetoder och tekniker ska utvecklas för att, utöver traditionella individuella läskurser, kunna ges för enskilda eller små grupper av forskarstuderande ”on demand”. Detta skulle ge bättre resursutnyttjande och ge fler lärare möjlighet att utveckla sin kompetens för undervisning på forskarnivå.

Kompetensutveckling och långsiktig lärar- och handledarförsörjning

Handledarutbildningar har funnits tillgängliga för handledare redan innan forskarutbildningsrättigheter erhöles, genom att lärosätet genomförde utbildning för handledare till forskarstuderande anställda på HV, men inskrivna på andra lärosäten. Sedan hösten 2015 anordnar HV, i samarbete med Högskolan i Borås och Högskolan i Skövde, kursen [Att handleda doktorander](#) för presumtiva handledare. Kursen ges varje år.

Varje anställd lärare vid IoS har 20 procent kompetensutvecklingstid, vilken framför allt ska användas till forskning. I flera fall har meritering till docent prioriterats genom ytterligare tid för

forskning i tjänst eller genom samverkansforskning¹. Professorer har dessutom 20 procent extra tid för att fungera som mentor och stödja andras forskning och meritering. Det finns också ett forskningsledarprogram som har relevans för lärare i forskarutbildning ([Program för forskningsledare](#)).

Lärosätet har ett meriteringsprogram som riktat medel till forskare som ska ansöka om docenttitel. Ett syfte med programmet är att långsiktigt tillgodose behovet av handledare på forskarutbildningarna ([Riktlinjer för antagning av docent](#)).

Institutionen ser kontinuerligt över behovet av kompetens genom långsiktiga kompetensförsörjningsplaner. Sedan januari 2017 har, som nämnts, en professor anställts och ytterligare en professorer och en docent beräknas vara klara för anställning under hösten 2017. Samtidigt som det är viktigt att utveckla interna handledare finns också skäl att ha bihandledare med primär anställning på annan högskola då detta underlättar för forskarstuderande att möta traditioner från andra lärosäten och utveckla kontaktnät.

¹ Avser mindre, oftast lokala, forskningsuppdrag som tas fram i samverkan med uppdragsgivaren.

Aspektområde: Område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsmiljö

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen och forskningen/den konstnärliga forskningen vid lärosätet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig/konstnärlig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

B. Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet. Resultatet av uppföljningen omsätts vid behov i kvalitetsutvecklande åtgärder och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Institutionen

Som forskarstuderande vid HV tillhör man flera överlappande sammanhang: en institution/avdelning, gruppen av forskarstuderande och en forskningsmiljö. Institutionen för individ och samhälle (IoS) har sedan januari 2015 ansvar för forskarutbildningen i pedagogik med AIL-inriktning och nio av de forskarstuderande är anställda på denna institution, medan två är anställda på Institutionen för hälsovetenskap (IH) där utbildningen tidigare var placerad.

Inom IoS finns flera samhällsvetenskaper representerade. Forskning finns, utöver i pedagogik, exempelvis inom psykologi, sociologi, socialpedagogik. Karaktäristiskt för IoS är att forskning genomförs i tvärdisciplinära projekt och i samverkan med det omgivande samhället. Det är en styrka för AIL-forskarutbildning att erfarenhet av samverkan präglar miljön.

Varje forskarstuderande anställd på IoS har tillgång till 25 tkr (för hela studietiden) för konferensresor och liknande aktiviteter. Denna resurs kan kombineras med bidrag från miljöerna och stipendier.

De två forskarutbildningarna

Att det finns två forskarutbildningar med inriktning mot AIL är viktigt för en god forskarutbildningsmiljö. Samspelet mellan två utbildningar med samma inriktning ger i gemensamma kurser en bredare bas för diskussioner. Särskilt uttalat blir detta i den gemensamma metodkurs som löper i seminarieform under hela utbildningstiden och där deltagarna diskuterar sina avhandlingsprojekt i olika skeden.

De vitala miljöernas verksamhet

De två vitala miljöerna, LINA och BUV, har stor betydelse som de forskarstuderandes forskningsmiljöer. LINA-miljön med sin specifika inriktning mot AIL var en förutsättning för utbildningens inrättande och är fortsatt avgörande för utbildningens forskningsbas. Efter forskarutbildningens tillkomst har också BUV definierats som vital miljö och därmed tilldelats fasta forskningsresurser. Även i denna miljö finns forskningsverksamhet inriktad mot lärande i arbetslivet för professioner som arbetar med barn och ungdomar. Båda miljöerna tilldelas årligen medel från anslaget för det nationella AIL-uppdraget och båda ska präglas av HVs AIL-profil.

De vitala miljöernas huvudansvar är att bedriva forskning och i båda miljöerna finns en omfattande seminarieverksamhet. Vid en intern utvärdering av forskarutbildningsmiljön ht 2016 kunde noteras att var och en av miljöerna hade haft minst 10-15 öppna seminarier per år. Dessa seminarier kan utgå från egen forskning, men ofta medverkar inbjudna, svenska och internationella, inledare. I dessa seminarier deltar ofta företrädare från samverkande verksamheter, vilket ger möjligheter till de möten mellan praktik och teori som är väsentliga inom AIL-området.

Miljöerna är knutna till olika nationella och internationella nätverk. LINA-medarbetare är exempelvis mycket aktiva i nätverket VILÄR, som med en årlig nationell konferens ger möjlighet till kunskapsutbyte om olika former av AIL inom högre utbildning. Vid dessa konferenser kan de forskarstuderande knyta kontakter till den nationella forskningen. WACE (World Organization for

Advancing Cooperative and Work-Integrated Education) är ett internationellt nätverk för arbetsintegrerat lärande i högre utbildning, med LINA-miljön som "satellitkontor". Även inom detta nätverk är det vanligt att de forskarstuderande gör presentationer vid de årliga konferenserna. LINA-medarbetare har också ett mycket nära samarbete med institutioner vid Göteborgs universitet, exempelvis tillämpad IT respektive pedagogik.

Kunskapsutvecklingen inom professioner som arbetar med barn och ungdomar är, som nämnts ovan, av intresse för området AIL och härigenom blir också BUV-miljön relevant för några forskarstuderande. Både i forskning och seminarieverksamhet i denna miljö finns samverkan med aktörer i det omgivande samhället. Sådan samverkan är i sig ett kännemärke för AIL och på detta sätt finansieras också anställningar för forskarstuderande. BUV-miljön har nära samarbete med olika institutioner (exempelvis pedagogik, psykologi och socialt arbete) på Göteborgs universitet och enskilda forskningssamarbeten med andra lärosäten. De nationella och internationella nätverk som är tillgängliga via BUV-miljön har, i tillägg till AIL-nätverken, relevans för de forskarstuderande som studerar AIL-frågor inom barn- och ungdomsorienterade professioner. Nätverket NYRIS, för nordiska ungdomsforskare, erbjuder därmed också möjligheter till kontakter och konferenspresentationer. Båda miljöerna ger ekonomiska bidrag till de forskarstuderande för att delta i relevanta konferenser.

Rekrytering och finansiering av forskarstuderande

Rekrytering och finansiering av forskarstuderande har hittills varit integrerade processer. Det är ofta i samspel med olika samhällsaktörer som idéer till finansieringsbara teman för doktorandanställningar föds. I några fall har idéerna också haft sitt ursprung i interna diskussioner. Utlysningarna har varit relativt öppna och de sökande har uppmanats att i ansökan skissa en egen idé om ett avhandlingsprojekt inom temats ram. Samtliga utlysningar har lockat sökande med goda kvalifikationer.

I dagsläget är alla anställningar finansierade med medel från de vitala miljöerna eller externa medel från projekt som tillkommit genom miljöernas forskare. I de flesta fall kombineras dessa två finansieringsformer. Mot slutet av studietiden kan institutionsmedel tillskjutas som "motfinansiering". De flesta forskarstuderande (åtta stycken) har sin huvudfinansiering från LINA-miljön och dess samarbetspartners. I två fall har BUV-miljön skapat sådana samfinansierade anställningar och ytterligare två kommer att utlysas under våren 2017. En licentiand finansieras med kompetensutvecklingsmedel.

Antagningsprocessen

FFUN har utarbetat [*Riktlinjer för utlysning, behörighetsgranskning, urval och antagning till utbildningar på forskarnivå*](#). Utlysning sker genom sedvanlig annonsering, på högskolans hemsida och genom arbetsförmedlingens tjänster. Studierektor och ämnesrådets ordförande kontrollerar och bedömer allmän och särskild behörighet. För särskild behörighet krävs avancerad nivå i ... *pedagogik eller i annat ämne med relevans för pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande*. I de fall då pedagogik inte är den sökandes huvudämne har inriktningen på behörighetsgivande uppsats getts stor betydelse. En uppsats är ett "arbetsprov" inför avhandlingsarbetet och tillmäts stor vikt i bedömning av "förmåga i övrigt" enligt Högskoleförordningens krav. Ett bedömningsformulär har använts i de flesta fall för att underlätta jämförbarhet mellan såväl bedömningar som bedömda. Urval bland behöriga sökande görs av projektledare/tilltänkt handledare och företrädare för ämnesrådet. Därefter intervjuas tätgruppen av företrädare för institution, ÄR och projektet och ett skriftligt och motiverat förslag behandlas i ÄR som tillstyrker inför beslut i FFUN.

De forskarstuderande

Sedan starten har inalles 16 forskarstuderande, fem män och 11 kvinnor, antagits vid fem utlysningar. Fyra enskilda antagningar² har gjorts och av dessa har tre doktorander, samtliga

² Med enskild antagning avses att ingen utlysning skett.

adjunkter vid IoS som påbörjat forskarutbildning vid andra lärosäten, disputerat. Två antagna, en till doktors- och en till licentiatprogram, har slutat respektive gjort studieuppehåll efter första året. Vid slutet av ht 2016 finns följaktligen 11 aktiva forskarstuderande i pedagogik med AIL-inriktning. Av dessa är tre män och åtta kvinnor. Deras ålder varierar mellan 33 och 60 år med en medelålder på 46 år. Ungefär hälften är bosatta i Trollhättan med omnejd, några pendlar från olika orter i Sverige och två kommer från Norge och har sin primära akademiska hemvist vid Högskolan i Östfold. Samtliga studerande på forskarnivå har svenska eller norska som modersmål.

Avhandlingsprojekt i samverkan

Övergripande teman eller idéer till avhandlingsprojekt har, som beskrivits ovan, tagits fram antingen i dialog med den miljö där de ingår eller av blivande projektledare/handledare och externa finansierare/uppdragsgivare. Att förstå ett uppdrag eller problem och skapa en forskningsbar frågeställning är en central kompetens som ska utvecklas i forskarutbildningen. Därför är det viktigt att den forskarstuderande har tillräckligt utrymme för att självständigt (med handledares stöd) forma avhandlingsprojektet. De erbjudna anställningarna har utformats så att detta varit möjligt.

Pedagogik med inriktning mot AIL kan beskrivas som empiriorienterat, vilket innebär att samtliga forskarstuderande gör egna, ofta omfattande, empiriska studier. Sådant arbete i samarbetsprojekt ger kännedom om bland annat kunskapsbehov och praktikens perspektiv i den studerade kontexten. Hur intensiv denna form av omvärldskontakt är varierar mellan projekten, men den finns för samtliga.

De flesta väljer att göra sammanläggningar av artiklar på engelska, men ett par doktorander har valt att göra monografi på svenska. I flera fall planeras kappor på svenska i kombination med artiklar på engelska. Samverkanskaraktären i avhandlingsprojekten innebär att den forskarstuderande presenterar arbetet i populär form (ett mål i utbildningen) för sin uppdragsgivare.

Som beskrivits ovan introduceras de forskarstuderande bland annat genom olika konferensdeltagande till de akademiska nätverk som LINA- och BUV-miljöerna ingår i. Varje forskarstuderande deltar med presentation på minst en konferens per år.

Handledningen

Forskarstuderande har vid heltidsstudier rätt till handledning motsvarande tio procent av en heltidstjänst fördelad på huvud- och bihandledare. Aktiva handledare är hösten 2016 14 kvinnor och två män som varierar i ålder mellan 45 och 71 år (medelålder 57 år). Åtta är professorer, fem är docenter, och tre är disputerade lektorer. Majoriteten har sin huvudsakliga anställning vid HV medan sex stycken är anställda vid HV på 30 procent eller mindre. Flertalet handledare (11 stycken) har disputerat vid olika institutioner vid Göteborgs universitet, tre stycken kommer från Linköpings universitet, en från Malmö Högskola och en har en australisk examen. Docent- och professorskompetenta inom andra ämnen, med för forskarutbildningsämnet lämplig forskningsinriktning, har uppmuntrats att söka docentprövning i pedagogik och/eller arbetsintegrerat lärande för att säkerställa ämneskompetensen. Detta har resulterat i utökning av handledargruppen.

ÄR involveras i handledningsfrågan redan vid utlysningen. Förslag på handledare görs först av den som tar initiativ till en utlysning. ÄR diskuterar förslaget och kan föreslå ändring, motiverad av t ex handledares specifika kompetens eller hur handledningsuppdrag fördelas. FFUN fattar beslut om handledare när första individuella studieplan föreligger.

Som nämnts ovan kommer handledarna från flera discipliner och ÄR arbetar med att tydliggöra AIL-inriktningens gränser genom att göra sina diskussioner och beslut tydliga i skrivna dokument och genom gemensamma träffar med handledare och forskarstuderande. Hösten 2016 anordnades exempelvis en sådan heldagsträff. Här behandlades bland annat generella riktlinjer för handledare och regler för samförfattarskap. Innebörden av AIL i pedagogik diskuterades också. Sådana handledningsmöten planeras återkomma varje höst. Olika former av lokala forskarutbildningskonferenser i internatform har anordnats varje år sedan starten 2012, oftast

tillsammans med informatikinriktningen.

Utmaningar i en liten forskarutbildningsmiljö

Två-fyra doktorander har antagits vartannat år och med två utlysningar under våren 2017 har de löften om antal forskarstuderande som gavs i ansökan om forskarutbildningsrättigheter kunnat hållas. En möjlighet för större volym och variation i forskarutbildningen skulle kunna vara att utveckla ett distansalternativ. Ämnet pedagogik med inriktning mot AIL har stor samhällsrelevans och internationellt intresse kan noteras. Diskussioner har förts om möjligheten att målinriktat genomföra internationell rekrytering och utveckla distansstudier.

Samverkan med andra lärosäten finns, men skulle kunna utvecklas ytterligare. I dagsläget finns konkret samarbete (handledning, kursutveckling) med främst Göteborgs universitet. Samverkan med externa uppdragsgivare är ett karaktärsdrag i AIL, som dock inte är helt oproblematiskt. Den forskarstuderande kan utsättas för svårförenliga förväntningar från uppdragsgivare och utbildning. Handledare/projektledare har därför från början i kontakterna med samverkanspartners varit tydliga med vilka krav som utbildningen ställer och samtidigt lyhörda för vilka förväntningar som finns. I dagsläget sker samverkan huvudsakligen med offentlig sektor. Partners inom privata företag och ideella organisationer skulle ge nya rekryteringsmöjligheter och vidga frågeställningarna.

Kvalitetssäkring

[*HVs kvalitetssäkringssystem*](#) innebär lokala utvärderingar av forskarutbildningens olika delar enligt ett fastlagt schema. Antagningsprocessen utvärderades 2015 och forskningsmiljön respektive stödfunktioner 2016. ÄR och prefekt har varit ansvariga för självvärderingar rörande antagning och miljö, medan ansvariga för olika stödfunktioner har rapporterat om dessa funktioner. Återkoppling har skett i både fysiska möten och i skriftlig form. FFUN bedömde 2015 *...att ansvariga för utbildning på forskarnivå i ämnet pedagogik med inriktning mot AIL hanterar utlysning, bedömning av behörighet, urval och antagning av doktorander på ett tillfredsställande sätt* och 2016 *att ...de doktorander som bedriver utbildning på forskarnivå i ämnet Pedagogik med inriktning mot AIL erbjuds en god och levande akademisk och studiesocial miljö.*

ÄR eftersträvar att ha en levande diskussion om de olika aspekterna av utbildningen inklusive att analysera och vid behov åtgärda problem som uppstår. Dialog med bland annat FFUN, de forskarstuderande samt prefekten är särskilt betydelsefulla. Den lilla högskolan har fördelen av korta vägar mellan olika instanser. Genom att doktorandrepresentant, studierektor och institutionens forskarutbildningsansvariga är med på ÄRs möten finns direkta kanaler både till doktoranderna, FFUN och institutionen. FFUN har exempelvis från utbildningens inrättande arbetat med att identifiera behov av och formulera riktlinjer. I tillämpningen av riktlinjerna har ÄR identifierat problem och föreslagit och fått igenom ändringar.

En annan typ av kvalitetsarbetet är miljöernas strävanden att finna samarbetspartners för finansiering av doktorandanställningar, liksom institutionens arbete med rekrytering och kompetensutveckling av handledare.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik/konstnärliga forskningsmetoder inom forskarutbildningsämnet.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningens utformning och genomförande i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Resultaten av uppföljning omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

A

Bred kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet

Bred kunskap och förståelse inom pedagogik med inriktning mot AIL handlar om både teoretisk bredd inom ämnet pedagogik och teoribildningar om lärande inom eller relaterat till arbetslivet. Teorier från referensdiscipliner, såsom informatik, blir centrala genom AIL-inriktningen. För att säkerställa att alla forskarstuderande som examineras vid HV kan få sådan bredd ska studerande mot doktorsexamen läsa kurser om minst 90 hp och studerande mot licentiatexamen om minst 60 hp. [Allmänna studieplanen](#) föreskriver ett block med obligatoriska kurser omfattande 60 hp för doktorsexamen där två ämneskurser i pedagogik (en mer generell och en områdesorienterad) samt två metodkurser ingår. Två områdeskurser och en metodkurs är gemensamma med informatikinriktningen och introduktionskursen är gemensam för alla tre forskarutbildningar vid HV. För licentiatexamen föreskrivs 45 hp ur samma obligatoriska kursblock, där introduktionskursen och de med informatik gemensamma kurserna också ingår. Samtliga kurser omfattar 7,5 hp.

Kurserna ges vartannat år ([Långsiktigt kursutbud HT15-VT20](#)), med metodkurserna i pedagogik på vårterminen (hittills 2014 och 2016) och ämnes-/områdeskurserna i pedagogik på höstterminen (hittills 2013 och 2015). Av de områdesgemensamma ämneskurserna ges en under hösten och en under våren (hittills 2013 och 2015). Den högskolegemensamma introduktionskursen ges varje hösttermin och den områdesgemensamma metodkursen löper under hela utbildningstiden. Forskarstuderande erbjuds ett mindre antal valfria kurser och de har även möjlighet att läsa individuellt anpassade kurser. Därutöver väljs individuella kurser, relevanta för respektive avhandlingsarbete på andra lärosäten.

Följande kursmål i de obligatoriska kurserna är exempel som relaterar till måluppfyllelse av *Bred kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet*.

Tabell 2. Kursmål relaterade till "Bred kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet"

Kurs	Exempel på mål
Introduktion till studier på forskarnivå	- visa god kännedom om de centrala frågeställningarna och positionerna inom kunskapsteori och vetenskapsfilosofi
Perspektiv på arbete: ekonomi, politik och kultur	- visa fördjupad kunskap om historisk och aktuell organisering och kategorisering av arbete - visa kunskap om arbete och arbetsmarknad som ekonomiska, politiska och kulturella arenor
Lärande, kunskap och IKT	- visa fördjupad förståelse för relationen mellan lärande, kunskap och informations- och kommunikationsteknologi (IKT) - visa fördjupad förståelse för IKT:s roll i arbetsintegrerat lärande
Pedagogik som vetenskap och praktik,	-visa ett fördjupat kunnande om och förståelse av pedagogik som vetenskap och praktik -visa förståelse av relationen mellan pedagogik som vetenskap och

	dess bäring på arbetsintegrerat lärande
Pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande: Utveckling och forskning	- visa förståelse av relationen mellan pedagogik som vetenskap och som praktik inom området arbetsintegrerat lärande

Som framgår ovan täcks olika aspekter av kunskap och förståelse i målet *Bred kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet* i utbildningen. Inledningsvis fokuseras kunskapsteoretiska och vetenskapsfilosofiska delar inom forskarutbildningsämnet. Vidare studeras utveckling av kunskapsunderlag för att placera AIL i en samhällelig och samhällsvetenskaplig kontext. Arbetslivets framväxt och arbete och arbetsmarknad som ekonomiska, politiska och kulturella arenor tas också upp. Arbetslivets digitalisering och relationen mellan lärande, kunskap och informations- och kommunikationsteknologi är ytterligare aspekter som behandlas. Även pedagogik som vetenskap och praktik samt relationen till AIL studeras.

Bred kunskap och förståelse för vetenskaplig metodik inom forskarutbildningsämnet

Kurserna i forskarutbildningen utformas med AIL som förhållningssätt, vilket innebär att integrera teoretisk kunskap och praktisk färdighet i metodkurser och låta det förhållningssättet följa forskningsprocessens alla steg; från frågeställning, operationalisering, val av metod, insamling av empiri till analys och resultatpresentation.

Följande kursmål i de obligatoriska kurserna är exempel som relaterar till måluppfyllelse av *Bred kunskap och förståelse för vetenskaplig metodik inom forskarutbildningsämnet*.

Tabell 3. *Kursmål relaterade till "Bred kunskap och förståelse för vetenskaplig metodik inom forskarutbildningsämnet"*

Kurs	Exempel på mål
Introduktion till studier på forskarnivå	-visa kunskap om akademins arbetsformer och kvalitetsrutiner
Pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande: Utveckling och forskning	-visa kunnande om och förståelse av pedagogisk forsknings- och utvecklingsarbete inom området arbetsintegrerat lärande
Pedagogikens forskningsmetoder	-visa insikter om centrala metodologiska förhållningssätt inom pedagogik och deras implikationer för området arbetsintegrerat lärande - visa väl utvecklade insikter om villkoren för design av forskningsprojekt och val av metoder för generering och analys av data inom pedagogisk forskning

De ovan angivna kursmålen visar hur kurserna möjliggör *Bred kunskap och förståelse för vetenskaplig metodik inom forskarutbildningsämnet*, såväl generellt som specifikt inom pedagogik med inriktning mot AIL. Kunskaper om forskningsprocessen inkluderande design av forskningsprojekt, utformning av en forskningsfråga, olika metoder kring generering av data liksom hantering och analys av densamma samt utformning av forskningsresultat behandlas och fördjupas genom hela utbildningen. Utveckling av ett metodologiskt förhållningssätt och akademins arbetsformer och kvalitetsrutiner introduceras och bearbetas genomgående i de olika kurserna.

Exempel på hur undervisning och kursexaminationerna möjliggör måluppfyllelse av kunskapsformen – kunskap och förståelse

I introduktionskursen *Introduktion till studier på forskarutbildningsnivå* bearbetas akademins arbetsformer och kvalitetsrutiner och examineras genom en enskild uppgift där den forskarstuderande ska analysera och diskutera formerna och målsättningen med forskarutbildningen samt den egna och omvärldens förväntningar på forskarutbildningen utifrån nationella mål och forskarutbildningens organisering.

Arbetslivets framväxt är centralt inom *Perspektiv på arbete; ekonomi, politik och kultur*. Kursen är en orienteringskurs som syftar till att ge ett kunskapsunderlag för att placera AIL i en samhälllig och samhällsvetenskaplig kontext. Kursen är viktig för att den forskarstuderande ska få kunskap och förståelse för samspelet mellan lärande, kunskap och arbete, samt arbetslivets digitalisering. Den studerande läser relevant litteratur kring detta och reflektioner i essäform kring vart och ett av begreppen *ekonomi, politik, kulturella arenor* samt *digitalisering* lämnas skriftligen. En text som bygger på essäerna samt en reflektion kring hur texterna kan användas i relation till det egna avhandlingsarbetet utgör den slutliga examinationen.

För att öka kunskapen och förståelsen inom forskarutbildningsämnet får de forskarstuderande i kursen *Lärande, kunskap och IKT* praktisera aktivt lärande genom en litteratursökning, dels i förhållande till kursinnehållet lärande/kunskap och IKT men också specifikt inriktat mot deras eget forskningsintresse. Litteratursökningen presenteras individuellt i en rapport och i en andra uppgift utformas i grupp en syntes av de individuella arbetena.

I kursen *Pedagogik som vetenskap och praktik* behandlas artiklar med syfte att ge en förståelse av frågor, ansatser, teorier och metoder som pedagogikämnet historiskt arbetat med och den debatt om pedagogikämnets ”identitet” som förts i Sverige ur mikro-, meso- och makroperspektiv. En översiktsartikel med utgångspunkt i frågor, teoritraditioner och metoder inom ämnet pedagogik ska skrivas. Syftet är att innehållet i artiklarna ska bilda underlag för en diskussion av mönster och trender inom pedagogisk forskning mer generellt och gränsdragningar till området arbetsintegrerat lärande mer specifikt.

Kursen *Pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande: Utveckling och forskning* bearbetar, i seminarieform och i skrivande av en text, AIL som empiriska frågor, teoretiska perspektiv och metodiska ansatser. I urvalet av kurslitteratur representeras svenska, nordiska och internationella publikationer som behandlar olika former av arbetsintegrerat lärande (t ex WIL, WBL, Co-op).

I kursen *Pedagogikens forskningsmetoder* fokuseras sambandet mellan frågeställning, undersökningens design, och analys av data. Undervisningen består av seminarier där olika teman diskuterats med stöd av kurslitteraturen. Dessutom presenterar inbjudna forskare hur pågående eller genomförda forskningsprojekt lagts upp. Examinationen består i att designa och beskriva ett forskningsprojekt i en form liknande den som ställs till anslagsgivare och bedömningen har gjorts efter de kriterier som används av Vetenskapsrådet.

Sammanfattningsvis kan sägas att integreringen av undervisning och examination ger den forskarstuderande möjligheter att tillägna sig bred kunskap och förståelse inom pedagogik med inriktning AIL och inom vetenskaplig metodik. I flera av kurserna deltar forskarstuderande med olika ämnesbakgrund. Det bidrar till ökad metodologisk och teoretisk bredd och möjlighet att diskutera och argumentera för olika metoder och perspektiv.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade (konstnärliga) uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna ska också visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Planera och med adekvata metoder bedriva forskning och följa givna tidsramar

HV stödjer den forskarstuderande i planering och att följa givna tidsramar främst genom tilldelning av minst två handledare och tre obligatoriska progressionsseminarierna ([Riktlinjer för kvalitetssäkring av licentiatuppsats- och avhandlingsarbetets progression](#)). Tillsammans med handledare diskuteras och väljs adekvata metoder för genomförandet av avhandlingsprojektet. Kunskap om och förmåga att använda metoder tillägnar sig de forskarstuderande genom metodkurser och egna studier. Valet av metod granskas även i de obligatoriska progressionsseminarierna (se vidare under rubrik *Licentiatuppsats- och avhandlingsarbetets progression*). Planering sker i samtal mellan den forskarstuderande och handledare och dokumenteras i den individuella studieplanen som revideras årligen. Detta arbete blir ett stöd för den forskarstuderandes progression i utbildningen och även för att följa de angivna tidsramarna för forskningsprojektet. Samverkan med uppdragsgivare ger också träning i planering och tidsanpassning.

Följande kursmål i de obligatoriska kurserna är exempel som relaterar till måluppfyllelse av *Planera och med adekvata metoder bedriva forskning och följa givna tidsramar*.

Tabell 4. Kursmål relaterade till "Planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar"

Kurs	Exempel på mål
Metodologiska ansatser och arbetsintegrerat lärande	-visa förmåga till vetenskaplig självständighet, kreativitet och vetenskaplig noggrannhet vid granskning av egna såväl som medstuderandes texter
Pedagogikens forskningsmetoder	-utforma en plan för ett pedagogiskt forskningsprojekt inom området arbetsintegrerat lärande -föra argumenterande resonemang om metodologiska ställningstaganden och val av metoder för insamling/produktion respektive analys av data
Tillämpad forskningsmetodik för pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande	-använda metoder och tekniker för generering och analys av data som är frekvent förekommande i studier inom pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande

Som framgår ovan möjliggör dessa kursmål att den forskarstuderande ska kunna utveckla färdighet och förmåga att självständigt analysera och diskutera både vetenskapligt material generellt

men även i utformningen av en plan för det egna forskningsprojektet. Att utifrån en formulerad problemställning argumentera för resonemang kring metodologiska överväganden och använda metoder för generering och analys av data är också färdigheter som stärks hos forskarstuderande genom deltagande och examination i kurserna.

Muntligt och skriftligt kunna diskutera forskning och forskningsresultat

Det viktigaste redskapet för att utveckla förmågan att skriva vetenskapliga texter är den forskarstuderandes eget kontinuerliga skrivande och läsande. Att skriva vetenskapligt tränas i kurser (skriftliga examinationsuppgifter) och framförallt i avhandlingsarbetet. Kursledare och handledarna stödjer färdighetsaspekterna i det vetenskapliga skrivandet genom både muntlig och skriftlig återkoppling. De språkliga färdigheterna tränas också genom textseminarier i metodologikursen *Metodologiska ansatser och arbetsintegrerat lärande*, i paperpresentationer på konferenser, de obligatoriska progressionsseminarierna och granskares synpunkter i samband med artikelpublicering. *Vetenskapligt skrivande och vetenskaplig publicering* finns därutöver som en valfri kurs med inriktning på konkreta färdigheter. I denna kurs producerar deltagarna olika former av texter som de får återkoppling på. Kursen ger dem också inblick i vad som händer i samband med tidskriftspublicering. Den mer formella och slutgiltiga examinationen av den forskarstuderandes förmåga att muntligt och skriftligt kunna presentera och diskutera sina forskningsresultat sker i samband med disputationen eller framläggningen av licentiatuppsatsen.

Följande kursmål i de obligatoriska kurserna är exempel som relaterar till måluppfyllelse av *Muntligt och skriftligt kunna diskutera forskning och forskningsresultat*.

Tabell 5. Kursmål relaterade till "Muntligt och skriftligt med auktoritet kunna presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssambället och samhället i övrigt"

Kurs	Exempel på mål
Lärande, kunskap och IKT	-i skrift och tal visa prov på att kunna problematisera och syntetisera teoretiska utgångspunkter och vetenskapliga verksamhetsbaserade studier relevanta för arbetsintegrerat lärande
Metodologiska ansatser och arbetsintegrerat lärande	-visa förmåga att formulera och kritiskt granska vetenskapliga arbeten med tonvikt vid metodologiska ansatser -visa förmåga till vetenskaplig självständighet, kreativitet och vetenskaplig noggrannhet vid granskning av egna såväl som medstuderaendes texter
Pedagogikens forskningsmetoder	-föra argumenterande resonemang om metodologiska ställningstaganden och val av metoder för insamling/produktion respektive analys av data

I kurserna arbetar doktoranderna mot att utveckla färdighet och förmåga att kritiskt och självständigt diskutera och problematisera arbetets teoretiska utgångspunkter, vetenskapliga perspektiv på arbetsliv och verksamhetsbaserade studier relevanta för arbetsintegrerat lärande.

Bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande

Detta mål går hand i hand med HVs profil; AIL. I linje med AIL utvecklar de forskarstuderande, tillsammans med forskare och samverkanspartners, arbetsformer som bygger på ömsesidighet och gemensamma intressen, såväl i forskningens frågeställningar som i arbetet med att utveckla ny kunskap. En viktig del är att utveckla medvetenhet om och ta tillvara på samverkanspartners del i kunskapsutvecklingen. På så sätt utvecklas kunskap genom samverkan mellan akademien och aktuella samverkanspartners. Ett exempel på samverkansprojekt är att för en kommuns undersöka hur skolpersonal lär sig att ta tillvara ungdomars önskemål och synpunkter vid studie- och yrkesval.

Ett annat exempel är undersöka hur lärare utvecklar sin användning av digitala verktyg i läs- och skrivundervisning.

Alla forskarstuderande erbjuds möjlighet att ägna sig åt institutionstjänstgöring, företrädesvis undervisning och handledning av bland annat examensarbeten på grundutbildningsnivå. Genom sådana arbetsuppgifter tränas den forskarstuderandes förmåga att stödja andras lärande.

Följande kursmål i de obligatoriska kurserna är exempel på mål i forskarutbildningen som relaterar till måluppfyllelse av *Bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande*.

Tabell 6. *Kursmål relaterade till ” Bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande”*

Kurs	Exempel på mål
Perspektiv på arbete: ekonomi, politik och kultur	-kritiskt och självständigt diskutera arbete och dess betydelse för organisering av människor och mänskliga verksamheter -i skrift formulera en problemställning med bäring på perspektiv på arbete inom ekonomiska, politiska och/eller kulturella arenor
Metodologiska ansatser och arbetsintegrerat lärande	-visa förmåga till vetenskaplig självständighet, kreativitet och vetenskaplig noggrannhet vid granskning av egna såväl som medstuderandes texter
Tillämpad forskningsmetodik för pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande	-kommunicera resultat från olika typer av studier

Genom att självständigt och systematiskt granska egna såväl som medstuderandes texter skapas möjligheter för den forskarstuderande att utveckla förmåga till att stödja andras lärande. Den forskarstuderande förväntas också kommunicera egna och andras forskningsresultat.

Exempel på hur undervisning och kursexaminationerna möjliggör måluppfyllelse av kunskapsformen – färdighet och förmåga

Att självständigt söka, värdera och tillgodogöra sig olika typer av relevant litteratur är en betydande del av studierna. I kursen *Lärande, kunskap och IKT* tränas de forskarstuderande i litteratursökning, dels i förhållande till kursinnehållet lärande/kunskap och IKT men också specifikt inriktat mot de forskarstuderandes egna forskningsintressen. I examinationsmoment tränas de forskarstuderande att syntetisera de individuella texterna och producera en vetenskaplig presentation i något vanligt format, exempelvis ett paper eller en poster.

I kursen *Metodologiska ansatser och arbetsintegrerat lärande* behandlas texter från olika skeden i avhandlingsarbetet. De kursansvariga får på så sätt insikt i avhandlingarnas gradvisa utformning och kvalitet. Kursens utformning stärker kontinuiteten och kontakterna inom forskarstuderandegruppen. Varje forskarstuderande ska delta aktivt i 16 seminarier, presentera minst fyra egna texter och agera diskutant på fyra texter. Ett syfte med denna kurs är att deltagarna ska få stödja varandras vetenskapliga skrivande, både vad gäller metodfrågor och problem. I kursen tränas deltagarna både i att lägga fram egna texter och att kritiskt granska varandras. Vidare har samverkan skett med världsledande forskare inom fältet. Det har anordnats fyra workshops, inom ramen för kursen, med externa föreläsare och deras aktuella forskning.

Som beskrivits under kunskapsformen kunskap och förståelse ligger i metodkursen *Pedagogikens forskningsmetoder* betoningen på sambandet mellan frågeställning, undersökningens design och typ

av och analys av data. Examinationen, som har ett tydligt färdighetsmoment, innebär att utforma en ansökan och förstå hur sådan bedöms.

I metodkursen *Tillämpad forskningsmetodik för pedagogik med inriktning mot AIL* betonas färdigheter. Kursen ägnar en stor del åt analys och användning av programvaror för bearbetning och innehåller bearbetning av empiri. För kvantitativ analys används programvaran SPSS och som stöd för kvalitativt analysarbete används i kursen verktygen i Nvivo. Examination sker vid de obligatoriska seminarietillfällena som omfattar dels litteraturseminarium där principer för olika former av datagenerering och analys diskuteras, dels övningar i användandet av program för statistisk respektive kvalitativ dataanalys. Att arbeta laborativt med såväl kvantitativ som kvalitativ metodik ger en god förståelse över styrkor, svagheter och praktiskt komplexitet i analys.

Sammanfattningsvis kan sägas att forskarstuderandes färdighet och förmåga att planera, diskutera och bedriva forskning, bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande både möjliggörs och säkerställs genom undervisning och examination i kurser. Även genom deltagande i andra aktiviteter som progressionsseminarier, tidskriftspublicering och samverkan med samverkanspartners stödjer forskarstuderandes måluppfyllelse vad gäller färdighet och förmåga.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas ska visa intellektuell självständighet, (konstnärlig integritet), och vetenskaplig redlighet/forskningssamlig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden ska också ha nått fördjupad insikt om vetenskapens/konstens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet

Intellektuell självständighet studeras och prövas på olika sätt genom att de forskarstuderande deltar i kurser som alla innehåller examinerande moment som innebär reflektion och argumentation. De tre progressionsseminarierna är aktiviteter där forskarstuderandes intellektuella självständighet prövas genom att de får visa att de självständigt kan både redogöra för och försvara sin forskning. Progression sker även genom att handledarna utifrån de forskarstuderandes ökade självständighet modifierar handledningen, från att initialt ge stöd till att utforma projektet till att längre fram granska skrivna texter.

Vid presentationer på vetenskapliga konferenser får den forskarstuderande presentera och argumentera för sin forskning med det övriga vetenskapssamhället och på så sätt också visa intellektuell självständighet. Redan initialt i forskarutbildningen i kursen *Introduktion till studier på forskarnivå* behandlas och prövas målet ”Visa kännedom och reflektionsförmåga om forskningsetiska frågeställningar avseende såväl skydd av den enskilda människan och respekten för människovärdet vid forskning som vetenskaplig redlighet”. Vetenskaplig redlighet under hela forskningsprocessen från planering till presentation bearbetas i kursen. Deltagandet genom hela utbildningen i kursen *Metodologiska ansatser och arbetsintegrerat lärande* ger deltagande lärare insyn i de olika forskningsprojekten, vilket bidrar till att säkerställa nolltolerans mot oredlighet.

Följande kursmål är exempel som relaterar till måluppfyllelse av *Intellektuell självständighet och redlighet*.

Tabell 7. Kursmål relaterade till ”Intellektuell självständighet och förmåga att visa vetenskaplig redlighet”

Kurs	Exempel på mål
Introduktion till studier på forskarnivå	-visa kännedom och reflektionsförmåga om forskningsetiska frågeställningar avseende såväl skydd av den enskilda människan och respekten för människovärdet vid forskning som vetenskaplig redlighet
Pedagogik som vetenskap och praktik	-värdera och bedöma pedagogisk forskning och det egna doktorandprojektet i relation till pedagogik som vetenskap och praktik, uppgift och studieobjekt
Pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande: Utveckling och forskning	-värdera och bedöma pedagogisk forskning- och utvecklingsarbete och det egna doktorandprojektet i relation till pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande som vetenskap, studieobjekt och praktik
Tillämpad forskningsmetodik för	-värdera och bedöma etiska konsekvenser av metodval vid generering och analys av data

pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande	
---	--

Utveckling av självständighet; intellektuellt, vetenskapligt och etiskt utgör en integrerad del av forskarutbildningsstudierna vilket framgår av exemplen i kursmålen ovan. Regelbundet deltagande i akademisk seminariekultur i kurser såväl som i andra miljöer, liksom kontinuerligt vetenskapligt skrivande är aktiviteter som stödjer den forskarstuderande att utveckla självständighet och vetenskaplig redlighet.

Forskningsetiska bedömningar

Den tydligast framträdande värdefrågan handlar om forskningsetik som personskydd vid empiriska studier. Alla forskarstuderande har empiriska delar i sina avhandlingsprojekt som på olika sätt berör människor i arbete. I många fall innebär det att autentiska arbetssituationer observeras, med eller utan videoupptagning och att människor intervjuas om olika förhållanden som berör dem nära. Detta kräver en god känsla för vad som är och inte är etiskt acceptabelt. Inom utbildningen finns moment där etiska frågor behandlas med målet att den forskarstuderande ska kunna hantera forskningsetiska frågeställningar. I introduktionskursen behandlas också formalia kring forskningsetik såsom hur en ansökan om etikprövning genomförs och hur en mall för sådan ansökan ser ut. Vid behov görs etikprövningar inför datainsamlingar. Även inom andra kurser, exempelvis Pedagogikens metoder, finns inslag där olika aspekter av etik diskuteras i relation till olika undersökningsdesign. Här betonas också aspekter som redlighet och forskningens roll i samhället.

Följande kursmål är exempel på mål i forskarutbildningen som relaterar till måluppfyllelse av att *göra forskningsetiska bedömningar*.

Tabell 8. Kursmål relaterade till "Förmåga att göra forskningsetiska bedömningar"

Kurs	Exempel på mål
Introduktion till studier på forskarnivå	-visa kännedom och reflektionsförmåga om forskningsetiska frågeställningar avseende såväl skydd av den enskilda människan och respekten för människovärdet vid forskning som vetenskaplig redlighet
Metodologiska ansatser och arbetsintegrerat lärande	-identifiera, bedöma och värdera vetenskaplig verksamhet utifrån arbetsintegrerat lärande som forskningsfält
Pedagogik som vetenskap och praktik	-värdera och bedöma pedagogisk forskning och det egna doktorandprojektet i relation till pedagogik som vetenskap och praktik, uppgift och studieobjekt
Tillämpad forskningsmetodik för pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande	-värdera och bedöma etiska konsekvenser av metodval vid generering och analys av data

Kursmålen ovan visar att utbildningen möjliggör för forskarstuderande att kunna göra forskningsetiska bedömningar och värdera vetenskaplig verksamhet inom såväl generellt som inom arbetsintegrerat lärande.

Vetenskapens möjligheter och begränsningar, roll och människors ansvar

Vetenskapens möjligheter och begränsningar är ett centralt tema i flera av de obligatoriska kurserna. I första kursen *Introduktion till studier på forskarutbildningsnivå* får de forskarstuderande bearbeta och diskutera utmaningar, dilemman och problem kopplat till vetenskapens möjligheter. I kursen *Pedagogikens forskningsmetoder* får de också värdera och bedöma implikationer av förväntade kunskapsstillskott för olika samhällsintressen. I undervisning och seminariedeltagande, liksom i mötet med olika verksamheter, diskuteras frågor om vetenskapens möjligheter och begränsningar. De forskarstuderande ges därigenom möjlighet att socialiseras in i det vetenskapliga samtalet kring vetenskapens roll och forskares ansvar. Att förklara den egna forskningens roll och betydelse för omgivande samhälle ingår i de populärvetenskapliga presentationer som forskarstuderande gör under sin utbildning exempelvis i undervisning eller för uppdragsgivare.

Följande kursmål är exempel som relaterar till måluppfyllelse av *fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används*.

Tabell 9. Kursmål relaterade till "När fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används"

Kurs	Exempel på mål
Perspektiv på arbete: ekonomi, politik och kultur	-visa insikt om möjligheter och begränsningar samt kunskapsintressen gällande studier av arbete
Lärande, kunskap och IKT	-visa fördjupad insikt om forskningens möjligheter och begränsningar inom fältet arbetsintegrerat lärande med fokus på lärande, kunskap och IKT och kunna förhålla sig till ansvarsfrågor som rör dess roll och användning i samhället
Pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande: Utveckling och forskning	-värdera och bedöma pedagogisk forskning- och utvecklingsarbete och det egna doktorandprojektet i relation till pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande som vetenskap, studieobjekt och praktik
Pedagogikens forskningsmetoder	-värdera och bedöma implikationer av olika designar avseende relevansen av förväntade kunskapsstillskott för olika samhällsintressen

De forskarstuderande ges möjlighet att genom kurserna utveckla förmåga att värdera vetenskaplig verksamhet liksom relevans av kunskapsstillskott för olika samhällsintressen. Fördjupad insikt om att kunna värdera forskningens möjligheter och begränsningar inom arbetsintegrerat lärande med fokus på lärande, kunskap och IKT möjliggörs också genom kurserna i utbildningen.

Exempel på hur undervisning och kursexaminationerna möjliggör måluppfyllelse av kunskapsformen – värderingsförmåga och förhållningssätt

I obligatoriska kurser finns exempel på hur undervisning och examinationer bidrar till måluppfyllelse av kunskapsformen – värderingsförmåga och förhållningssätt. De olika kursmålen i kunskapsformen är integrerade i varandra i både undervisning och examinationer.

Intellektuell självständighet och redlighet

Syftet med kursen *Metodologiska ansatser och arbetsintegrerat lärande* är att ge de forskarstuderande ett forum där de kan se sin egen och andras avhandlingar växa fram och där det finns möjlighet att diskutera egna och ta del av andras metodfrågor och problem. I kursen behandlas deltagarnas texter

med fokus på vetenskapligt skrivande och producerande av text.

Kursen *Tillämpad forskningsmetodik för pedagogik med inriktning mot AIL* innehåller bearbetning av empiri och principer för olika former av datagenerering och analys diskuteras. Exempelvis får deltagarna arbeta laborativt med såväl kvantitativ som kvalitativ metodik som ger en god förståelse över styrkor, svagheter och praktiskt komplexitet i analys. På så sätt ges de forskarstuderande möjlighet till metarefleksion över den egna läroprocessen.

Forskningsetiska bedömningar

Kursen *Introduktion till studier på forskarutbildningsnivå* fokuserar explicit vetenskapsteori och vetenskapsfilosofi. I examinationer ska forskarstuderanden identifiera och beskriva eventuella forskningsetiska problem kopplat till sin forskning samt föreslå lösningar på problemen och motivera de föreslagna lösningarna med hjälp av grundläggande etiska principer.

I *Pedagogikens forskningsmetoder* finns ett moment där forskningsetiska frågor tas upp ur både redlighets- och personskyddsperspektiv.

Vetenskapens möjligheter och begränsningar, roll och människors ansvar

Perspektiv på arbete; ekonomi, politik och kultur syftar till att ge ett kunskapsunderlag för att ställa AIL i en samhällelig och samhällsvetenskaplig kontext. Kursen är viktig för att den forskarstuderande ska få kunskap och förståelse för samspelet mellan lärande, kunskap och arbete, samt arbetslivets digitalisering. Att självständigt söka och värdera olika typer av publikationer är en del av detta arbete.

I *Lärande, kunskap och IKT* tränas de forskarstuderande i litteratursökning, dels i förhållande till kursinnehållet lärande/kunskap och IKT men också specifikt inriktat mot de forskarstuderandes eget forskningsintresse.

Kursen *Pedagogik som vetenskap och praktik* har som syfte att ge en förståelse av frågor, ansatser, teorier och metoder som pedagogikämnet historiskt arbetat med och den debatt om pedagogikämnets ”identitet” som förts i Sverige på mikro-, meso- och makroperspektiv. Ett annat syfte är att diskutera mönster och trender inom pedagogisk forskning mer generellt och gränsdragningar till området AIL mer specifikt.

I *Pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande: Utveckling och forskning* formulerar och argumenterar de forskarstuderande för det egna avhandlingsprojektet i relation till pedagogik och AIL. De ska på så sätt kunna visa att de kan relatera sin egen forskning till AIL, som området presenteras i litteraturen men också problematiserar avgränsningen av pedagogik inom AIL-området, liksom AIL som studieobjekt och som metod och forskningspraktik.

Sammanfattningsvis kan sägas att innehåll och examinerande moment i de obligatoriska kurserna tillsammans med aktiviteter i utbildningen möjliggör för forskarstuderande att efter examination kunna nå måluppfyllelse inom kunskapsformen Värderingsförmåga och förhållningssätt.

B. Kvalitetssäkringssystem

För att säkra och utveckla utbildningens kvalitet och säkra doktorandens rättssäkerhet har, som tidigare nämnts, HV ett [Kvalitetssäkringssystem för forskarutbildning](#). (Se Aspekten: Forskarutbildningsmiljö.)

Kursvärderingar och kursutvecklingsarbete

För att säkerställa kvalitet i kurser bidrar de forskarstuderande genom kursvärderingar. Kursvärderingarna fyller i huvudsak följande tre funktioner; ge deltagarna möjlighet att (a) på ett strukturerat sätt reflektera över kurserna, (b) aktivt kunna utöva sitt inflytande och (c) ge underlag för kvalitetsutveckling. Under kurserna förs också en dialog mellan lärare och forskarstuderande om vad som fungerar och inte fungerar, vilket ger information om möjliga förbättringar. Formella och anonyma kursvärderingar genomförs och tas upp i ÅR som underlag vid kursutvecklingsarbete.

Kursvärderingarna har i huvudsak varit positiva och i de fall kritik framkommit har förändringar gjorts. De obligatoriska kurserna har på ÅRs och kursledarnas initiativ blivit föremål för översyn, vilken pågår för närvarande.

ISP och målmatris

Den forskarstuderandes progression i utbildningen planeras, dokumenteras och följs upp med hjälp av den i högskoleförordningen föreskrivna individuella studieplanen ([Riktlinjer för individuell studieplan](#)). Denna plan uppdateras varje år av forskarstuderande och handledare tillsammans. Möjligheter finns då att följa upp hur föregående års planer genomförts och vad som bör göras under det kommande läsåret. Vid HV har, i tillägg till ISP, en ”målmatris”, [Individuell studieplan – matris för måluppfyllelse](#), utvecklats där den forskarstuderandes samtliga aktiviteter inom utbildningen relateras till de nationella målen för forskarutbildning. De nationella målen är nedbrutna till 19 delmål. I samband med att systemet med målmatris infördes gjorde ÅR en genomgång av samtliga kurser med avseende på hur de bidrar till respektive mål. Bedömningen av vad genomförd kurs innebär av måluppfyllelse har, grundat på ÅR:s bedömning, standardiserats så att respektive kurs antas ge samma grad av måluppfyllelse för alla som läst den. För kurser som är gemensamma med forskarutbildningen i informatik finns en gemensam bedömning. Övriga aktiviteter som tas upp i målmatrisen är exempelvis konferensdeltagande, seminarier, litteraturöversikter, publiceringserfarenheter och olika faser i arbetet med avhandlingen. Många aktiviteter är sammansatta och relaterar till ett flertal mål, men arbetet med matrisen är ett underlag för dialog mellan forskarstuderande och handledare.

Inom pedagogik med inriktning AIL görs en bedömning för varje delmål i vilken mån (i tregradig skala) respektive mål är uppfyllt. Främsta syftet med målmatrisen är att fungera som ett hjälpmedel för handledare och forskarstuderande vid gemensamma bedömningar av progression och strategier för fortsatt utveckling. Arbetet med ISP och matris är avsett att systematisera kontrollen av att alla aspekter av utbildningen genomförs och att göra det möjligt att följa de forskarstuderande genom utbildningen. Det utgör därmed ett stöd för att kunna ge förutsättningar för den forskarstuderande att slutföra utbildningen inom planerad tid. De båda dokumenten ska, i dagsläget passera perfekt för kännedom. Därefter granskas de av studierektor och godkänns av FFUN. Diskussion finns om att prefekten bör ha visst inflytande över planeringen, framförallt därför att förseningar i forskarutbildningen kan få ekonomiska konsekvenser för institutionen.

Licentiatuppsats- och avhandlingsarbetets progression

[Riktlinjer för kvalitetssäkring av licentiatuppsats- och avhandlingsarbetets progression](#) finns som en del i HVs kvalitetssäkringssystem. Kontinuerliga progressionsdiskussioner via handledning och uppföljningssamtal förs mellan den forskarstuderande och dennes handledare. Om inte måluppfyllelse nås genom kurser, avhandlingsarbete och andra aktiviteter ska en analys genomföras och åtgärdsplan upprättas. Något fall där detta gjorts har ännu inte förekommit.

För att säkerställa en god start på den forskarstuderandes avhandlingsarbete genomförs ett offentligt *planeringsseminarium* inom första året i samband med att en plan för avhandlingen föreligger. Granskning sker av en diskutant som i normalfallet är anställd vid HV. Efter halva utbildningstiden ska den forskarstuderande hålla ett offentligt *mittseminarium* som stöd för det fortsatta avhandlingsarbetet. Granskning sker av en intern alternativt extern diskutant med för ämnet relevant kompetens. Inför licentiatseminariet alternativt disputationen håller den forskarstuderande ett offentligt *slutseminarium* när ett väsentligen fullbordat manuskript föreligger. En extern granskare utses som diskutant. Seminarierna dokumenteras av granskaren, vilket möjliggör uppföljning vid behov. Diskutanter vid seminarierna får skriftligen information om hur forskarutbildningsämnet avgränsas eftersom den speciella inriktningen inte alltid är självklar. Inför varje disputation läser de seniora medlemmarna i ÅR avhandlingsmanuset som en slutgiltig kvalitetskontroll.

Arbetslivets perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen är användbar och förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv, såväl inom som utom akademien.

B. Utbildningens utformning och genomförande följs systematisk upp för att säkerställa att den är användbar och förbereder för arbetslivet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Den största arbetsmarknaden för disputerade inom pedagogikområdet är universitet och högskolor. Den specifika arbetsmarknaden för doktorer i pedagogik med inriktning mot AIL är svårt att uttala sig om då hittills endast tre personer, vilka alla är anställda som lektorer på HV, har disputerat. Forskarutbildningen *i sig* är ”arbetsintegrerad” genom att det ingående forskningsarbetet – avhandlingen – genomförs i samma sorts miljö som motsvarande professionella arbete. Alla forskarstuderande erbjuds i samband med antagningen institutionstjänstgöring (normalt 20 procent) då de undervisar eller gör olika administrativa sysslor. Kurser och handledning som ingår i utbildningen gör givetvis att utbildningen skiljer sig från en anställning som professionell forskare, men även dessa delar speglar kommande arbetsuppgifter.

Inriktningen mot AIL innebär för de flesta inblick i och kontakt med andra delar av arbetslivet än högskolan. De flesta avhandlingsprojekten är, som beskrivits ovan, direkta samverkansprojekt som innebär empiriska studier av olika arbetssammanhang och kontakt med uppdragsgivare. I dagsläget handlar det uteslutande om offentlig sektor, men i framtiden kan eventuellt andra typer av arbetsplatser bli aktuella om forskarstuderande kan finansieras via KK-miljömedel för ”industriell AIL”.

Samspelet med arbetsplatser/det omgivande samhället redan i avhandlingsarbetet kan antas vara en tillgång för de forskarstuderandes eget framtida arbetsliv. Ur *utbildningsperspektiv* är det mycket viktigt att forskarstuderande kan utveckla egna projekt, frågeställningar och analyser eftersom självständighet i dessa avseenden har största betydelse som en del av en forskarutbildning. Det är alltså en balansgång att optimera de forskarstuderandes möjlighet till självständighet och deras möjlighet att arbeta tillsammans med de verksamheter de studerar. På olika sätt, bland annat i avtal med externa finansiärer och i handledning, uppmärksammas i utbildningen att sådan balans nås. Samverkan med uppdragsgivare kan också bli tidskrävande och även på den punkten är det viktigt att ge stöd för att dra gränser för vad som är rimliga krav.

Ytterligare en fråga som ställs på sin spets när avhandlingen byggs på ett externt projekt med intressenter utanför högskolan handlar om etik. Exempelvis kan samverkan ibland innebära att en finansiär vill vara synlig i arbetet, samtidigt som deltagande individer kan behöva skyddas genom anonymisering på både individnivå och arbetsplatsnivå.

Uppföljning av utbildningens relevans för arbetslivet har inte varit aktuell då den är så ny.

Doktoranders perspektiv

Bedömningsgrunder:

- A. Utbildningen verkar för att doktoranderna tar en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen och läroprocesser.
 - B. Utbildningen följs systematiskt upp för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.
-

ÄR ser det som en absolut nödvändighet för kvalitet i utbildningen att forskarstuderande har fora där de kan komma till tals och få inflytande. Under perioden 2012–2015 har två representanter för forskarstuderande funnits med i ÄR. Från 2016 finns bara en. De forskarstuderande väljer, under former som de själva avgör, vem som ska representera dem. I ÄR behandlas exempelvis resultatet från kursvärderingarna, vilken är ytterligare ett forum för de forskarstuderande att påverka sin utbildning (Se rubriken Kursvärdering och kursutveckling under Aspektområdet: Utformning, gemenförande och resultat). De är också med i de årliga möten som anordnas för handledare och doktorander (Se rubrikenHandledningen under Aspekt: Forskarutbildningsmiljö).

Vid flera tillfällen har de forskarstuderande tillfrågats om sina behov av valfria kurser, men det finns (som beskrivits ovan) praktiska svårigheter i en liten utbildning att tillgodose önskemål. Konferenser om utbildningen har anordnats (c:a en gång per år) där de forskarstuderande deltagit. Dessa konferenser är ibland gemensamma för pedagogik och informatik.

Utbildningen är i stora delar individualiserad och de forskarstuderande utformar i dialog med handledare dessa delar. Givetvis finns variationer mellan handledningskonstellationer i vilken utsträckning den forskarstuderandes önskemål blir avgörande. I detta har ÄR eller institutionen ingen insyn om inte de det berör direkt önskar det. Studierektor kan vara en neutral samtalspartner vid behov.

På de forskarstuderandes initiativ finns ett seminarium som träffas c:a en gång per månad och är öppen för alla forskarstuderande vid IoS och pedagogik med inriktning mot AIL, oavsett var de är antagna. Här behandlas teman och frågor enligt deltagarnas önskemål. Exempel på teman är akademiska språkgenrer, workshops om analys av empiriska material, hur man gör konferenspresentationer och centrala vetenskapsteoretiska begrepp. Seminariet kan också fungera som en ”doktorandfacklig” kanal till ÄR eller till deras avdelningschefer när så behövs.

Då forskarstuderande har arbetsplatser på HV är oplanerade möten och informella samtal i lunchrum och korridorer vanliga mellan forskarstuderande och handledare eller representanter för forskarutbildningen. I samband med antagning/anställning erbjuds stöd av en mentor. Institutionen har valt att placera nyanställda forskarstuderande tillsammans för att underlätta den första tiden. Senare i utbildningen kan finnas behov av ostörd arbetsplats och detta har i allmänhet kunnat ordnas. De flesta forskarstuderande har institutionstjänstgöring och därmed olika former av arbetsgemenskap utanför utbildningens ram. Möjlighet till medarbetarsamtal med avdelningschef ges varje år. Forskarstuderande kan själva välja hur mycket de vill vara en del av institutionens dagliga liv, men en viss närvaro förväntas.

Doktorandkommittén (DUSK) vid HV är en underorganisation till studentkåren vars syfte är att bevaka utbildnings- och studiesociala frågor och fungera som en diskussionsplattform där doktorander kan diskutera och mötas över forskningsområden för att utbyta erfarenheter.

Jämställdhetsperspektiv

Bedömningsgrunder:

- A. Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande.
B. Systematisk uppföljning görs för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande främjar jämställdhet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.
-

Innebörden i jämställdhet och hur den ska bedömas/mätas inom akademien har diskuterats under det senaste halvsekle, men det är ännu inte självklart hur det ska gå till.

Den aktuella forskarutbildningen finns vid en institution där majoriteten medarbetare är kvinnor. Denna antalsmässiga ojämställdhet följer av att de utbildningar på grundläggande nivå som är institutionens bas finns inom traditionellt kvinnodominerade områden som undervisning (lärarutbildningar) och arbete med människor (bl a socialpedagogik, psykologi och personaladministration). Pedagogik är generellt även på forskarnivå ett ämne dit framförallt kvinnor söker sig och det är därför inte förvånande att åtta av 11 forskarstuderande är kvinnor också inom AIL-inriktningen. Positiv särbehandling är inte tillåten inom högskolesektorn och vid antagning av forskarstuderande har följaktligen endast andra kvalitetskriterier använts i urvalet.

Den kvantitativa aspekten är inte nödvändigtvis avgörande för hur jämställd forskarutbildningsmiljön är. Givetvis är de maktstrukturer där genusordning aktiveras, som präglar hela högskolevärlden, verksamma också på HV. De subtila mekanismer som tenderar att underordna kvinnor och ge män fördelar i exempelvis seminariediskussioner och kvalitetsbedömningar har vi säkert inte lyckats värja oss mot. Givet kvinnomajoriteten och att medvetandenivån är hög på individnivå är förhoppningen att problem relaterade till bristande jämställdhet kommer upp till ytan och hanteras konstruktivt.

När det är relevant har genusperspektivet uppmärksammat i undervisningsinnehållet. Detta är fallet i exempelvis i kursen *Perspektiv på arbete: ekonomi, politik och kultur* där ett seminarium ägnades helt åt genusaspekten. Genus har också varit ett tema i *pedagogikkurserna*, primärt uppmärksammat som vetenskapligt fokusområde. Inom etikmomentet i *Pedagogikens metoder* har genus också behandlats.

Under hösten 2016 har ett regeringsuppdrag riktats till högskolor och universitet om jämställdhetsintegrering. Även forskarutbildningen involveras och förslag finns att ett explicit moment som behandlar denna dimension kommer att läggas in i gemensamma introduktionskursen. De högskolepedagogiska kurser som vänder sig till HVs lärare inklusive undervisande forskarstuderande kommer också att utvecklas med tydligare inslag som rör jämställdhet och normkritiska perspektiv.